

Vesienhoidon kuulemispalaute 2018

Vaikuta vesiin!

Palautteen antajat VHA4:llä

- Valtakunnalliset tahot, 16 lausuntoa (6 v sitten 12)
 - Bioenergia ry, Fortum Power and Heat Oy, GTK, LVM, Liikennevirasto, Luke, Metsäteollisuus ry, Metsähallitus, MTK, Puolustusministeriö, STM, Suomen CA-viljelyn yhdistys FiCA, Suomen Riistakeskus, Vapaa-ajan Kalastajien Keskusjärjestö, Vesilaitosyhdistys, WWF
- Alueelliset tahot, 7 lausuntoa (33)
 - Kainuun liitto, Oulu, Kajaani, Kuusamo, MTK Pohjois-Suomi, Oulun Vesi, SLL Pohjois-Pohjanmaan Piiri
 - Eikö mitään uutta tarjolla? Eikö kommentoitavaa? Eikö vaan kiinnosta?
- Yhteistyöryhmien jäsenet, 4 palautetta
- Yksityishenkilöt, 12 palautetta (36)

	Lausunto palvelu	Kirjaamo	Webropol
VHA1	34	29	26
VHA2	44	40	22
VHA3	44	33	28
VHA4	14	16	13
VHA5,6,7	18	16	5
Valtak.	-	-	13

Vaikuta vesiin!

- Osallistumismahdollisuuksia ja Vesikarttaa kiiteltiin
- ”Keskeiset kysymykset tunnistettu hyvin”, joitakin lisäehdotuksia:
 - Soiden ja turvemaiden käyttö ja tutkimus, turvetuotanto
 - Vesienhoidon huomioiminen kaavoituksessa ja rakentamisen ohjauksessa
 - Vedenhankinnan turvaaminen ja raakaveden laadun varmistaminen
 - Peruskuivatus
- Joistakin asioista vastaajilla oli vastakkaisia näkemyksiä
 - Tavoitteiden oltava realistisia, niistä poikkeamisen ja lieventämisen oltava mahdollista, elinkeinon harjoittamisen edellytykset eivät saa heikentyä ↔ Kaikki mahdollinen on tehtävä vesien tilan parantamiseksi, jotta tavoitteet saavutetaan viimeistään 2027
 - Pilaaja maksaa ↔ Kustannukset korvattava toimijoille
 - Tiukempi normiohjaus ↔ Vapaaehtoisuus
- Kustannustehokkuutta sektorien välillä tulisi tarkastella aiempaa paremmin

Vaikuta vesiin!

Toimeksiantoja ja muita nostoja

- ”Vuonna 2012 ELY-keskukselle esitettiin, että sen tulisi ryhtyä ... säännöstelyn lupaehtojen tarkistamiseen. Toimenpideohjelmaan tulee kirjata vireillepanotehtävä ja ELY-keskuksen on viipymättä pantava toimeksi asian valmistelu.”
 - OR: asiassa on jo aiemmin ryhdytty toimenpiteisiin; toimenpiteiden suunnittelu alkaa, kun uusi luokitus on valmistunut
- ”Liikennevirasto on mielellään mukana vesienhoitosuunnitelmien laadinnassa ja niiden ympäristövaikutusten arvioinnissa ja pyytää suunnitelmia jo laadintavaiheessa kommenteille”
 - OR: ELYjen Liikennevastuualueen YTR-jäsenet edustavat Liikennevirastoa
- ”Vesienhoitosuunnitelmien lisäksi tarvitaan yksityiskohtaisemmat jokitason suunnitelmat”
 - Toimenpideohjelmista löytyy joki- ja jopa vesimuodostumatasoiset tiedot

Seuranta ja luokittelu

- Mitatun tiedon puute, asiantuntija-arviot
 - Kaikkia rekistereihin tallennettuja luokittelun kriteerit täyttäviä tietoja käytetään
 - PP 661 vesimuodostumaa, seuranta n. 80 hav.paikalla/v.
- Seurannan tulee olla puolueettoman ja ammattimaisen tahon toteuttamaa ja julkisin varoin kustannettua
 - P-Pohjanmaalla vesistötarkkailut tuottavat enemmän tietoa vesien tilasta kuin ympäristöhallinnon seuranta
- Pintavesien tilan arvioinnin perusteena olevan aineiston yhdenmukaisuus
 - Laaja & suppea ekologinen luokitus, vedenlaatuluokitus, asiantuntija-arvio (mallit, ryhmittely, karttatarkastelut, yksittäiset vedenlaatutulokset)
- Mallien kalibrointiin ja validointiin tarvitaan mittauksia pitkinä aikasarjoina
- Uusien seurantamenetelmien toimivuuden varmistus mittausten avulla
 - Järvissä ja rannikolla kaukokartoitusta tukeva näytteenotto ajoitettu satelliittien ylilentopäiviin

Vaikuta vesiin!

- Toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta
- Veden väri ja kiintoainepitoisuus pintavesien luokittelun kriteereihin
 - Veden väri tyypittelytekijä
 - Kiintoainepitoisuudelle ei ole luokkarajoja
- Pienvesien biologisen tilan selvittämiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota
 - PP: 4 puroa 39 jokikohteesta v. 2018
- Kalojen elohopeapitoisuuden arviointi jokityyppien perusteella kummastuttaa
 - 2010-luvulla tehdyissä mittauksissa (576 paikkaa) ylitykset pääosin Oulujoen eteläpuolella, humustyypeissä pitoisuudet luontaisesti korkeampia
- Seurantaohjelmat kommenttikierrokselle ja vesistökohtaiset ekologisen tilan muutokset ohjelmakausien välillä julkisesti nähtäville
 - Molemmat vhs-kuulemisasiakirjassa ja Hertassa VeMu2 luokittelutiedoissa, Vesikartassa ei näy muutoksen syyt!

Vaikuta vesiin!

Maa- ja metsätalous sekä turvetuotanto

- Metsätalouden kuormitus on kasvussa, tarvitaan tutkimusta ja toimenpiteitä; huoli lisääntyvästä metsänkäsitteystä erityisesti turvemaidilla – toisaalta biotalous tuotiin esiin mahdollisuutena
- Ennallistaminen: uhka vai mahdollisuus vesienhoidolle
- Maataloudessa maan rakenne ja kasvukunto keskeistä
- Kotieläintalouden keskittymät ja lannan levitys turvemaidille ongelmana
- Maataloudessa toimenpiteiden **kohdentamisessa** edelleen haasteita - mahdollisuuksia
- Neuvontahankkeet tärkeitä, kuntien valvontaresurssit eivät ole riittävät
- **Rahoitus:** Sekä maataloudessa että metsätaloudessa tukea suunnattava vesiensuojelu- ja ympäristötoimiin, enemmän kuin yleisempään toiminnan tukemiseen. Kompensaatiota mieluummin kuin rajoittavia normeja.

Vaikuta vesiin!

- Turvetuotannosta
 - Vesiensuojelua tulee tehostaa selvästi tai luopua turpeen käytöstä
 - Toisaalta esitettiin kuormitusosuuden olevan hyvin vähäinen ja vaikutusten paikallisia
- Nostoja keskeisiksi kysymyksiksi
 - Luonnonmukaisen peruskuivatuksen tukeminen ja edistäminen
 - Vesistön lähtökohdista tapahtuva vesiensuojelutoimenpiteiden mitoituksen suunnittelu (metsätalous)
 - Metsien jatkuvapeitteinen kasvatus?
 - Ilmastomuutos ja puunkorjuu
 - Turvemaiden pellonraivaus
 - Kunnostusojitus happamilla sulfaattimailla
- Hyvästä vesiensuojelusta normi, ei ekstrakustannus

Vaikuta vesiin!

Yhdyskunnat ja haja-asutus

- Vesienhoidon tavoitteet haastavat myös vedenhankintahankkeita. On tärkeää, että tavoitteista on mahdollista poiketa esim. kun kyse on yhteiskunnan välttämättömyyspalvelusta tai yleisestä edusta, kuten vedenhankinnan turvaaminen.
- Vedenhankinta on otettu hyvin huomioon vesienhoidon suunnittelussa pohjavesien suojelun osalta. Vedenhankintaan käytettävien raakavesien laadun huomioiminen haja- ja pistekuormituksen hallinnassa on tärkeää myös pintavesien osalta. Seurantavelvoitteiden tulisi olla suhteessa kuormittavaan toimintaan (pilaaja maksaa).

Vaikuta vesiin!

- Vaikka paljon on jo tehty, yhdyskuntajätevesiin liittyen tarvitaan lisää tietoa vesiympäristölle haitallisten ja vaarallisten aineiden vaikutuksista ja lähteistä sekä teknis-taloudellisista mekanismeista ongelman hallitsemiseksi
- Järjestelmiä kehitettäessä tulee tehostaa haitallisten orgaanisten aineiden, mikromuovien ym. poistoa, jotta liete on turvallista kierrättää
- Häiriöpäästöjä voi vähentää esim. hulevesien ja puhdistamoiden ohijuoksutusten hallinnalla
- Haja-asutusalueiden jätevesiasiat huolestuttavat; viemäröintihankkeille ei saatavissa valtion avustusta ja hankkeiden toteutuminen epävarmaa. Laitoksilla tulee olla tekniset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluista.
- Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä koskevalle neuvonnalle ja valvonnalle edelleen tarvetta

Vaikuta vesiin!

Teollisuus, kaivokset

- Kuormituksen hallinnassa yksi keskeisiä asioita on nykyisen kaivostoiminnan päästöjen seuranta ja vesiensuojelutoimenpiteiden toteuttaminen. Myös uusia kaivoksia on aloittamassa toimintaansa, ja on tärkeää, että päästöihin pystytään reagoimaan ennen kuin ne aiheuttavat vesistöhaittoja
- Asiakirjassa mainitaan kaivoksen sulkemisen ja jälkihoidon keskeiseksi tavoitteeksi saattaa alue ihmisen terveydelle ja ympäristölle haitattomaan tilaan. Keskeistä on vaatia haitatonta tilaa silloinkin, kun kaivoksen toiminta on keskeytyksissä
- Toiminnanharjoittajaa ja muita vastuullisia pitää vaatia huolehtimaan ympäristönsuojelusta, esimerkiksi estämään rikastushiekkakentän kuivumisen ja pölyämisen

Vaikuta vesiin!

Vesirakentaminen ja säännöstely

- Vaelluskalaston ja sen sekä muun vesieliöstön luontaisen elinkierron palauttaminen
 - Vanhojen siltarumpujen esteellisyyden vähentäminen ja uusien siltarumpujen rakentamisessa huomioiminen
 - Muut esteellisyyttä aiheuttavat vesirakenteet
- Ilmastonmuutokseen varautuminen
 - Säännöstelyn kehittäminen kaikki käyttömuodot huomioiden
 - Tulvariskin hallinnan ja vesienhoidon tavoitteiden yhteensovittaminen
- Vesivoiman tuotantoedellytykset ja tarvittava säätövoima on turvattava, mutta toisaalta haittoja oli vähennettävä tavoitteita kiristämällä, vesilakia uudistamalla ja uusia velvoitteiden asettamalla

Vaikuta vesiin!

Vesien kunnostaminen

- Pääpainon tulee olla toimenpiteiden toteutuksessa, toimenpideohjelman on oltava konkreettisempi ja eri toimijoita ohjaavampi sekä suunnitelmallinen
- Käytettävissä olevien voimavarojen turvaaminen: taloudellinen, asiantuntija- ja tekijäresurssi vs. meneillään oleva maakuntahallintouudistus
- Painopiste konkreettisissa vesiensuojelutoimissa
- Omatoimisuus vesistökuunnostuksissa, maanomistaja esim. kosteikot, kuitenkin pelkkä talkoinnostus ei riitä
- Isoihin hankkeisiin tarvitaan ja kaivataan sitä roolia, joka ELY-keskuksilla oli aiemmin
- Kunnostuksessa huomioitava koko valuma-alue
- Myös kunnostusalueen toiminnanharjoittajat mukaan kunnostuksiin
- Paikallisen tason toiminnan neuvontaa, ohjausta, rahoitusta ja avustamista hankkeiden kaikissa vaiheissa
- Asiantuntijaopastuksen tarve kasvaa
- Yhteistyön tekeminen tärkeää!

Vaikuta vesiin!

Pohjavedet - Suojelusuunnitelmat

- Suojelusuunnitelmien tulisi perustua riittävään tietoon alueellisista olosuhteista. Menettelyjen yhteydessä tulisi tarkistaa myös pohjavesialuerajauksia.
 - ✓ Pohjavesialueen rajausten tarkastelua onkin jo yhdistetty Kajaanissa tänä vuonna laadittuun SuSu:un.
 - ✓ Pyrkimys tarkempiin hydrogeologisiin perusteisiin Susujen taustalla à tehtiin mm. virtausmalli suojelusuunnitelman laadinnan yhteydessä
- Suojelusuunnitelmilla tulisi olla nykyistä vahvempi ohjaava vaikutus
 - ✓ Suojelusuunnitelmien laatiminen on nykyään sisällytetty lakiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (Muutossäädös 1263/2014)
- Toimenpidesuosituksissa tulisi painottaa toteuttamiskelpoisuutta ja kustannustehokkuutta
- Maalämpökaivoista aiheutuvien riskien pienentämiseen etsittävä ratkaisuja sekä lupakäytäntöjen yhtenäistämistä

Vaikuta vesiin!

Pohjavedet – Tiedon lisääminen ja kaavoitus

- Vesienhoitoalueella on runsaasti vedenhankinnan kannalta tärkeitä pohjavesialueita, joiden hydrogeologisista olosuhteista ei ole riittävästi tietoa.
- Pohjavesialueiden luokittelutyö vaatii lisätietoa pohjavesien sekä maa- ja vesiekosysteemien riippuvuussuhteista.
- Tietojärjestelmiä kehitettävä ja laajemmin eri toimijoiden hyödynnettäväksi
 - ✓ Erityisesti aluehallintouudistuksen yhteydessä tähän tulisi muistaa kiinnittää huomiota
- Ennakoiva pohjavesien suojelu: pohjavesialueiden huomioiminen maankäytönsuunnittelussa
- Ristiriitaisuuksia/näkökulmaeroja: pohjavesialueiden merkitsemisessä kaavoihin, pohjavesialue- sekä seurantatietojen tuottamiseen.
- Pohjavesialueiden määrittely ym. yhteistyössä maanomistajien kanssa
 - ✓ Haaste pohjavesialueiden määrittelyssä alueiden suuren määrän vuoksi → menee pitkälti yleisen kuulemisen kautta
 - ✓ Rajaukset hydrogeologisin perustein

Vaikuta vesiin!